

РЕЗОНАНС

Продовження. Початок на С. 9.

Справа про захист ресурсів Батьківщини

«Румунія проти України» у Міжнародному Суді ООН

Хоча в українців були труднощі з фінансуванням, відомо, що щороку в бюджеті на забезпечення представництва інтересів України в цій справі передбачалося 25 млн гривень, а для сплати послуг іноземних радників у Суді існувала окрема програма.

Сам же професор Василенко, як глава української команди, «ніякої спеціальної винагороди не одержував».

Румуни стверджують, що в них не виникало проблем з фінансуванням. Що вони витратили менше 5 млн доларів за весь час представництва (сума буде уточнена після слухань).

В українській команді не обійшлося без втрат. На жаль, перед процесом помер сер Артур Вотс, фахівець високого класу, який багато зробив для української сторони і якому було складно знайти заміну. Як нам пояснили, «на щастя, адекватну заміну вдалося знайти — це сер Майкл Вуд, який раніше працював з сером Вотсом».

РІШЕННЯ

Рішення у справі очікується в першому кварталі 2009 року. Можливо, наприкінці лютого, оскільки частина складу Суду, зокрема й головуюча, йдуть у відставку. Й навіряд чи забажають залишати позаду незавершені справи. Попри те, що є доповідь у кожній справі, кожен суддя готує свою власну позицію та її обґрунтування. Обговорені позиції зводять до тексту рішення. Узгоджені позиції залишаються, так і формується рішення більшості суддів. Утім, може не обійтися й без різних позицій. У випадку, коли думки суддів розійдуться «порівну» (а суддів — 16), вирішальним може стати голос голови суду (головуючої).

Щодо суті рішення, то вже зараз можна прогнозувати: воно не задовольнить усі вимоги кожної сторони. Втім, представники сторін упевнені, що рішення ґрунтуватиметься на праві й буде справедливим. Вони також заявили, що виконують рішення Суду. Не виключено навіть підписання окремої угоди (українська пропозиція), яка закріпить положення рішення, але румуни не бачать у цьому необхідності.

Говорячи про завершеність процесу, після ухвалення рішення Суду українці пропонують підписати угоду, яка б не лише підтвердила лінію делімітації, яку визначить Суд, але й містила принципи спільної діяльності з цього питання. Щоб у майбутньому виявлені поклади газу чи нафти, знайдені родовища на лінії делімітації сторони розробляли та використовували спільно. В цьому є певний резон: сторони продемонструють готовність проявити свою добру волю, прагматизм й унеможливають подальші конфлікти між двома дружніми народами. Аби наступна зустріч в Гаазі була більш приємною.

«Аргументи української сторони на нас не справили враження»

Богдан АУРЕСКУ,
Урядовий уповноважений Румунії в справі «Румунія проти України»

Розмовляв Славик Бігун
vsbihun@yur-gazeta.com
«Юридична газета»

Богдан Ауреску — головна людина в румунській команді юристів, яка представляла інтереси Румунії в справі «Румунія проти України» в Гаазі. Як для генерального директора Міністерства закордонних справ Румунії, урядового уповноваженого Румунії в справі, професора юридичного факультету Університету Бухареста і члена ряду інших престижних міжнародних інституцій, ця справа для Богдана Ауреску була як випробуванням, так і великою честю. Ми вирішили поспілкуватися з Богданом Ауреску (читачам по секрету скажу, що ми разом навчалися в ним в Академії міжнародного права в Гаазі в 1996 році), аби дізнатися про позицію Румунії та враження від слухання в справі історичного значення для наших країн.

■ **Пане Ауреску, кому належить ідея звернення до Міжнародного суду (далі — МС) ООН і коли вона виникла?**

— Під час слухань Урядовий уповноважений України відзначив, що ініціатива звернутися до МС належала Україні. Мені ж відома інша історія: ще в 1995 році голова МЗС Румунії висловив намір Румунії звернутися щодо вирішення питання делімітації морських просторів до МС у публічних слуханнях у Сенаті Румунії — письмова стенограма засідання міститься у додатку до репліки (документа, поданого Суду — Авт.) України! Але питання про те, хто ініціатор, нині вже не важливе.

Можливість будь-якої сторони звернутися до МС, аби вирішити питання делімітації морських просторів Румунії та України в Чорномурі, передбачалася в положеннях, погоджених сторонами в договорі 1997 року, укладеному шляхом обміну листів між главами МЗС двох держав. Мірою того, як продовжувалися двосторонні перемовини, дедалі яснішою видавалася їхня безперспективність. Їхне продовження не мало смислу.

У 2004 було виконано умови, передбачені в Додатковій Угоді щодо звернення до Суду: зокрема, переговори вже тривали впродовж розумного строку й набрав чинності договір щодо режиму державного кордону. На той час нам, членам румунської команди, які вели двосторонні переговори, було зрозуміло: нема реалістичної перспективи укладення договору з цього питання, принаймні найближчим часом.

Ми запропонували уповноваженому на прийняття рішення особам у Румунії ухвалити рішення щодо звернення до Суду. Відтак, звернення було подане 16 вересня 2004 року.

Вважаю, що це був правильний вибір, оскільки ми зараз набли-

жаємося до дня, коли це питання буде нарешті вирішено, в чому зацікавлені обидві держави.

■ **Як би ви охарактеризували аргументи української сторони?**

— Вони на нас не справили враження. Даруйте, але чимало з них мені видалися не переконливими, а іноді — такими, що суперечать нормам, які регламентують питання морської делімітації. Україна також не спромоглася відповісти на чимало з наших аргументів.

■ **Яких наприклад?**

— Щодо масиву практики, як держав, так і застосування міжнародного права, наведеного нами, що доводить: морським утворенням, подібним до острова Зміїного, повинні належати лише дуже обмежені морські простори.

Цікавий факт

У нас була чудова команда міжнародних юристів — з кращих у цій сфері. Тому в нас не було ніякої потреби наймати юристів юридичної фірми

Це приводить мене до питання про острів Зміїний. Ми показали перед Судом, що статус цього морського утворення регламентується ч. 3 ст. 121 Конвенції з морського права, згідно з положенням якого Зміїний є «скелею», а не «островом».

Острів Зміїний непридатний для життя, оскільки це невелике скелясте утворення без ресурсів питної води, землі чи рослинності. Той факт, що деяким українським службовцям доводилося тимчасово проживати на Зміїному, не робить його придатним для життя. На ньому також нема самостійної економічної системи, оскільки відсутні ресурси господарської діяльності — все постачається з материкової суші.

■ **Ваше переконання, що острів Зміїний не є «островом» за міжнародним правом — це логічний висновок? Ви були на острові самі?**

— Ні. Ви, мабуть, знаєте, що там не дозволяється вільно подорожувати. Це можуть робити лише українські посадові особи і службовці — не звичайні громадяни України — й для цього потрібен спеціальний дозвіл. Багато румунських журналістів намагалися отримати такий дозвіл, але українська влада їм відмовила.

■ **Які за якими критеріями було сформовано румунську команду для представництва справи в Суді? Чи зверталися ви по допомогу до юридичних фірм? Це була dream-team?**

— Більшість із членів команди — я сам, співуповноважений, інші колеги з МЗС, Міністерства оборони та Національного агентства природних ресурсів брали участь у двосторонніх переговорах про делімітації й були добре обізнані в питаннях суті спору. Інші, як-от

наш експерт з гідрографії, приєдналися до команди пізніше.

У нас була чудова команда міжнародних юристів — кращих у цій сфері. Тому в нас не було ніякої потреби наймати юристів юридичної фірми.

Думаю, що не помилюся, коли скажу: в нас була dream-team, що й показали слухання.

■ **У державному бюджеті щорічно передбачалося 25 млн гривень (за курсом — близько 5 млн доларів) на забезпечення інтересів України в справі. Яка сума асигнувалася для цих цілей Румунією?**

— Сума в 5 млн доларів США — це чималі гроші. Ми, звичайно, не витратили так багато за весь час із 2004 року.

■ **Яку суму було витрачено?**

— Я не можу сказати зараз про суму всіх витрат — ми знатимемо це лише в кінці судового розгляду.

■ **А чи були у вас труднощі з фінансуванням?**

— Ні, ми не мали жодних труднощів взагалі в покритті витрат по справі.

■ **Чому Румунія обрала суддю Кот (Cot) суддею ad hoc? Хто ухвалив це рішення?**

— Суддя Кот — добре відомий експерт у сфері міжнародного права, зокрема морського, з блискою кар'єрою. Тому він був очевидним для нас вибором. Звичайно, ми обговорили його призначення з нашими радниками й рішення з цього приводу ухвалювали відповідальні особи Румунії.

■ **Як той чинник, що, можливо, в спірному районі Чорного моря є поклади нафти й газу вплинуло на румунську позицію?**

— Це не вплинуло на правові позиції Румунії, представлені Суду. Наші вимоги засадничо стосуються рівновіддаленої лінії між доречною континентальною територією прилеглою та протилежною узбережжя двох країн (тобто лінія, яка наведена згідно з математичним алгоритмом), яка скоректована так, аби лише взяти до уваги існування 12-мильної зони навколо острова Зміїний. Її було спроектовано, зважаючи на об'єктивний, геометричний а б сказав, критерій.

Саме Україна звернулася до діяльності в сфері нафти і газу, хоча така діяльність не слугує підтриманню її вимог. Як свідчить судова практика МС та арбітражних трибуналів у морських справах, чинник нафти і газу не вважається доречним у таких справах.

■ **Яку роль мав зіграти аргумент «історичної несправедливості» при розгляді справи Судом?**

— Ми доводили, що захоплення СРСР острова Зміїний суперечило умовам Паризького мирно-

го договору 1947 року, і що річковий та морський румунсько-радянський кордон встановлено на шкоду Румунії. Ми не попросили Суд відновити цю несправедливість, але ми стверджували: було б несправедливо примножувати несправедливі та несправедливі наслідки цих історичних подій, чого прагне Україна.

■ **Що вас найбільше вразило під час роботи над справою, слухань?**

— Судовий розгляд у МС — надзвичайно складний процес і вимагає високого рівня відповідальності в підготовці позицій. І багато роботи. Серйозність і високий професіоналізм Суду виявлялися на всіх етапах судового розгляду. Й, можливо, це найбільш вражаюче відчуття.

Цікавий факт

Румунія витратила не більше 5 млн доларів на представництво інтересів держави в справі «Румунія проти України» за весь час із 2004 року

■ **Коли й на яке рішення Суду ви чекаєте? Як воно впливатиме на відносини між нашими країнами?**

— Зважаючи на нормальну практику Суду, ми очікуємо винесення рішення на початку 2009 року. Переконаний, що рішення позитивно вплине на двосторонні відносини між Румунією й Україною. Одне з питань, яке дуже довго стояло на порядку денному обох сторін і, будьмо чесними, мало небагато шансів бути вирішеним на двосторонньому рівні, буде вирішено відповідно до міжнародного права найвищою юрисдикцією ООН. Я дійсно сподіваюся, що ми матимемо приклад для майбутнього наших двосторонніх відносин.

■ **Чи Румунія погодиться підписати угоду, що відображатиме позиції сторін згідно з рішенням?**

— Оскільки Суд встановить кордон — точні географічні координати — між морськими просторами двох країн, то нема ніякої потреби укладати будь-які угоди на виконання рішення чи будь-які інші подальші угоди. Рішення Суду буде остаточним і обов'язковим для сторін і таким, що застосовується з моменту його видання.

■ **Що означало для вас представництво Румунії у цій справі особисто і професійно?**

— Цей досвід став для мене випробуванням, але випробуванням-винагородою. Це була велика честь представляти свою країну перед МС, і я мав можливість працювати з чудовою командою. Румунія ніколи не була стороною в справі, що розглядається МС ООН, тож це була дійсно історична подія для нас.

